

ВИРІЙ ЗАГУБЛЕНИХ ДУШ

Тетяна Ковтун

Анотація

«Вирій загублених душ» — авантюрний роман про шлях української емігрантки.

На початку двотисячних років випускниця університету Аня намагається самоствердитися як педагог, а згодом — як підприємець, але зазнає фіаско. Точкою неповернення для неї стає нелегальна робота в одному з італійських готелів. З часом вона долає нелегкі сходинки на шляху до свого нового статусу — громадянки Франції, працівниці поважної дипломатичної установи. Обдарованість, гострий розум і особливий душевний склад допомагають молодій жінці пристосуватися до життя в інших країнах і з гідністю реалізувати себе як особистість.

Аня, не в останню чергу, завдяки своєму походженню (мати в неї циганка), часом вдається до нетрадиційних методів впливу на ситуацію, коли та видається нерозв'язною будь-якій іншій людині. Героїня нагадує міфічну рослину омелу («Квітка омели» — перша назва роману). Рослина має подвійну природу, що дозволяє їй вистояти за будь-яких важких умов. З одного боку, це отруйний паразит, з іншого — джерело для ліків від божевілля і навіть, більше того, різдвяний букет на щастя. Такі фатальні і суперечливі сторони Аниної натури повною мірою відчули на собі ті чоловіки, які добивалися її прихильності.

Тетяна Ковтун

ВИРІЙ ЗАГУБЛЕНИХ ДУШ

ЧАСТИНА ПЕРША

Європа з чорного ходу

I

Готельний номер нагадував маленьку суверенну країну зі своїми державними інституціями. Інтернет, відеотелефон, супутникове телебачення і анфілада кімнат із вишуканими меблями. «Для коронованих осіб хіба що?» — подумала Аня, застеляючи ліжко свіжими простирадлами. Зайшла до ванної, поміняла рушники, і раптом обірвалася шторка. «Отакої!». Зламане кільце безпорадно витріщилося з безміру чорної мармурової підлоги. Доведеться звертатися до старшої покоївки. Без суворого прочухана не минеться. Джина й без того мала зуб на новеньку, якій непросто було входити в роль, змінивши шкільні зошити на ганчірку в руках.

«Ук-ра-ї-на», — з посмішкою прокоментувала старша покоївка чергове поповнення штату. Перші прибульці з цієї країни довго вчилися користуватися звичайними телефонними картками,

сучасними холодильниками та іншою технікою, розрізняти рідину для миття посуду та шампунь. Певно, раніше якась чорнява наймичка з Погребища чи Овідіополя мала подібні проблеми, чим й залила Джині за шкуру сала.

Приїжджих українок у Неаполі і поблизу нього вистачало. Вони були скрізь — здебільшого молоді і вродливі, слухняні, освічені, тямущі. Прибиральниці широкого профілю, куховарки, робітниці з догляду за старими. З інтимом і без нього. На прибулих задивлялося місцеве чоловіцтво. Українки радо розбирали робочі місця там, куди місцеві синьйори ніколи б не пішли працювати. Тим паче в цій місцині, за десять кілометрів від діючого вулкана, при тому, що дев'ять місяців спека сягає від тридцяти до сорока п'яти градусів вище нуля. Найбільше в Італії потребували готельних працівниць, адже туристична індустрія працює без перепочинку.

Нова покоївка не забувала подивлятися у бік вулкана. Везувій час від часу чхав, вивергаючи на довкілля тонни попелу і дихаючи жаром. Емоційні туристи аж верещали від захвату, але в готелі після цього доводилося більше прибирати. Принаймні Аня щодоби вимивала номери по дванадцять годин без перерви на обід. Але ж усі заробітчани згоджувалися на такі умови. Єдине, що не

влаштовувало українок, — це упереджене ставлення до них, як до людей другого сорту. А хіба не самі в тому винні? Знали ж, що потраплять на Апенніни нелегально. Відтоді як їхня нога торкалася цього середземноморського півострова, для них і суддею, і лікарем, і батюшкою ставав пан.

Старша покоївка, низенька, смаглява, із численними бородавками на обличчі, навряд чи помилувала б Аню, якби в неї і була така можливість. Тутешні зневажали бідних іммігрантів. Джині з її примітивним баченням світу ніколи не зрозуміти, що то воно таке — для жінки, яка звикла почуватися незалежною і впевненою, присилувати себе стати на нижчу сходинку. Образ Ані Легкоступ вимагав іншого амплуа — героїні, а не гризетки. Певно, це й вирізняло її з-поміж інших підлеглих Джини, які змирилися зі своїм нижчим статусом. Старша покоївка інтуїтивно ненавиділа новеньку, в чому не було нічого дивного, адже навіть створіння з найнижчим рівнем нервової організації безпомилково реагують на небезпеку.

Аня з відчуттям майже фізичної відрази наблизилася до конторки, де сиділа старша покоївка, і поклала перед нею ключі від номерів, які прибирала.

— Ще один! — зажадала Джина, перерахувавши залізяччя.

— Там непорядок, — ламаною італійською пояснила новенька.

— У тебе скрізь непорядок.

— Послухайте, не треба мене ображати.

— Геть звідси, я подивлюся сама, — промовила, наче вирок, Джина і зсунула своє огрядне тіло з високої табуретки.

Новенька мала шанс втратити роботу: інші покоївки помітили, що вона перевитрачає мийні засоби, ще й інколи просто не прибирає кімнати. «Там була табличка «Не турбувати», — марно виправдовувалась Аня.

Джина навідалася до номера, від якого силою відібрала ключ, і побачила обірвану шторку у ванній кімнаті. «Негідниця! Не вистачало, щоб свої працівники трошили готельний інвентар. Доведеться поговорити щодо цієї... як її... Лег-ко-ступ із хазяїном.» Сильвіо обіцяв приїхати днями з Неаполя.

Аня тим часом повернулася до своєї кімнати і змахнула непрошену сльозу серветкою, що опинилася під рукою. Як прикро відчувати себе безпорадною на чужині. Це тільки в фільмах та грайливих піснях Італія видавалася безтурботною та омріяною країною. У шафі з-поміж різних дрібничок жінка знайшла свій записник, вирвала з нього аркуш і почала швидко писати. «Мамо!

Сумую за тобою і моїми маленькими дівчатками, але тримаюсь. У мене не найкраща робота, начальниця — справжня звірюка, але в рідній Умані не маю й такого заробітку. Влітку приїду. Чекайте мене з гостинцями. Цілую всіх».

Італія почалася в Умані. Через знайомих Аня дізналася про манну небесну, яка падає з апеннінського вирію на обраних. Щоправда, сильно налякали повідомлення у пресі — мовляв, жінок запрошують на роботу офіціантками і покоївками, а насправді примушують бути повіями. Ключовою фразою при цьому було: через незнання іноземної мови і надмірну довірливість в українок уже на кордоні відбирають паспорти. Аня зробила все, щоб не потрапити в подібну халепу: у Києві закінчила курси італійської мови, а до Риму приїхала як туристка, із закордонним паспортом. Перед тим розвідала через знайому, яка приїздила з Італії додому, як діяти далі. Виходило, що покладатися потрібно було на фортуна. Аня планувала зійти з туристського автобуса десь поблизу Неаполя, навідатися до найближчого готелю і запитати, чи не потрібна там покоївка. Цей авантюрний сценарій залишав хоч якусь шпаринку для власної творчості, тому й припав молодій жінці до душі.

Почався пошук потрібних грошей, приблизно півтори тисячі доларів на дорогу, візу та початкові витрати. Анина мати — циганка за походженням і

працівник торгівлі за професією — вдало розпорядилася запасами, які створила ще за часів економічного безладу і товарного дефіциту. На місцевий ринок тямуща Шура Курилець повитягала подарункові набори посуду і постільної білизни, якісь килимки та іграшки, ювелірні прикраси і відрізи тканин — усе, що лежало пересипане нафталіном на горищі їхнього будинку, чекаючи свого часу. Додала до виручених коштів річну плату від квартирантів — і потрібна сума лягла в модну доччину сумочку незадовго до від'їзду. Через дві доби після виснажливої поїздки автобусом, що виявився не таким вже й комфортабельним, Аня зійшла на санітарній зупинці поблизу Неаполя і не повернулася.

Так вона перетворилася на бездомного собаку, який шукає собі ошийника з цепом. Торре Аннунціата — містечко, куди Аню закинула доля, — було одним із пунктів зупинки туристських караванів, що прямували до Везувію. Найголовніша перепона на шляху вільного заробітчанства — не всі необхідні документи у прибулої. Юридичні прогалини свого становища Аня сподівалася залагодити на місці. Перший же готель більш-менш пристойного вигляду став притулком для української втікачки. Власник цього закладу — синьйор Сильвіо Конті — тимчасово був відсутній. Усім заправляла старша покоївка.

Влітку тут завжди були вакансії. Джина позитивно оцінила таке-сяке знання італійської та педагогічний диплом претендентки — і того ж дня вручила їй пілосос із ганчіркою. Випробування пройшло успішно, хоча такого навантаження Аня не очікувала — увечері піт просто котився з неї. Складалося враження, що у цьому готелі була не одна, а кілька вакансій, які Джина вирішила перекрити одним махом, користуючись послужливістю новенької. Ще була можливість дати зворотний хід — і звернутися до консульства в Неаполі, аби встигнути на свій туристський автобус. Але Аня уявила собі, чого це коштуватиме її родині, — другого резерву на горищі вже не було, — і залишилася працювати покоївкою в цьому готелі. Тут само їй запропонували помешкання — маленьку кімнатку.

Майже всі жінки, потрапивши на чужину, втрачають душевну рівновагу. Дехто починає надміру палити, а часом і заглядати у пляшку. Аня на привезені з дому гроші щодня купувала собі легке пиво. Чекати першої платні залишалось зовсім мало, а їй уже остогиднули і ця робота, і спека, і вимушена покірливість. Принижень та образ українка прощати не вміла і важко мирилася з тим, що їй не дозволяли відлучатися з готелю. Хоч і вільна, але на прив'язі.

Від пива паморочилося в голові і по тілу

розповзалася важкувата млявість. Це дозволило трохи розслабитись. Уже минувся біль у руках. Про вишуканий манікюр доведеться забути. Та грець з ним. Вона вже обмізувала, як розпорядитися зарплатнею. Насамперед двісті євро відішле додому, на решту житиме. Якщо трапиться така нагода, придбає дешевенький мобільник. Ох, Боже мій! Певно, ця самотність і відсутність спілкування колись зроблять її німою й тупою.

Заверещали гальма. Жінка не полінувалась і визирнула у вікно. Чепурний зеленкуватий «Фіат» по-хазяйськи зупинився посеред паркувального майданчика. «Хтось із своїх», — подумала Аня.

Назустріч прибулому притьмом побігла Джина.

— Синьйоре Сильвіо, нарешті!

Маленький похмурий чоловічок у картатій сорочці першим увійшов до вестибюля. У нього був вигляд людини, яка розпоряджається тут усім на свій розсуд. Вочевидь це був власник готелю. Його прибуття з Бразилії чекали з дня на день. Казали, що він їздив туди робити операцію.

Обідньої пори Аню покликали до старшої покоївки по зарплатню. На конторку поклали сто євро. Новенька аж підскочила.

— Ми так не домовлялися!

На її крик зі свого офісу вийшов хазяїн.

— Ця синьйора працює у нас усього тиждень.

Через недбалість їй зменшено зарплатню, — сказала Джина.

Часто-густо заробітчанама не платять обумовлену суму. Розрахунок простий: прислуга без документів нікому не поскаржиться. Але новенька не знала про такий звичай. Її щире обурення вразило Сильвію. Анине знання мови відкрило йому деякі обставини, які Джина хотіла б приховати. Він зажадав пояснень.

— Чому на деяких номерах цілими днями висить табличка «Не турбувати»?

Зрештою, хазяїн звернувся по свідчення до інших працівниць.

— Ми хотіли покепкувати над новенькою, — призналася темношкіра Анжеліна.

Інцидент було вичерпано, зарплату Ані — відновлено в обумовленому розмірі, а Джину — тимчасово усунуто від займаної посади.

Сеньйор Конті запросив нову покоївку до свого офісу.

— Я мушу попросити у вас вибачення, — зітхнув він, всідаючись у крісло й запалюючи сигарету.

— Не варто, це ж не у ваших звичаях.

Аня крутнулась на підборах і збиралася з власної ініціативи припинити розмову.

«Ти ба яка!» — відмітив подумки Сильвію.

Він підвівся і провів молоду синьйору до

виходу. В його погляді було щось співчутливе. Здавалося, хазяїн і справді був прикро вражений цим випадком. Аня хоч-не-хоч зустрілася з ним поглядом.

— Зачекайте-но! — зупинив він її на порозі. — Ви вже встигли побувати на Везувії? Я відчуваю себе винним перед вами. Якщо ви не проти, я підвезу вас туди, на оглядовий майданчик.

«Чому б і ні? Нехай усі бачать мене поруч із Сильвіо. Мабуть, тоді будуть обережнішими».

Зеленкуватий «Фіат» розвернувся і помчав до траси.

Власне, Аня могла і сама дістатися туди, якби хотіла. Для цього потрібно було сісти на поїзд і прямувати до станції «Ерколано-Скаві», а потім скористатися автобусом «Транспорті Везувіано». А далі все одно довелося б досить довго йти пішки на кілометровій висоті над рівнем моря. Це називалося «сходженням на Великий Конус».

Мовчазний Сильвіо дибав неквапно, що було цілком зрозуміло для чоловіка такого віку — йому було вже, мабуть, шістдесят з гаком. Нарешті перед подорожуючими відкрився величезний кратер, завбільшки з київський Майдан Незалежності. Гірські схили чорніли під скам'янілою лавою. Далі відкривався вид на Неаполітанську затоку.

— Везувій — древній, але діючий вулкан. Час від часу його жерло закорковується, — зазначив

чоловік, підтримуючи молоду жінку за лікоть. — А потім вибухає, викидаючи велику кількість лави, попелу, піску і газів.

Його молода супутниця завмерла, уявивши собі цю картину.

Анин гнів минувся. Коли вони із Сильвіо сідали у «Фіат», щоб повертатися назад, вона з жалем подивилася на свої натерті під час сходження ноги й раптом усвідомила, що в цей літній сезон не має ані зручного взуття, ані легкого одягу. Не захопила із собою в Італію навіть сонцезахисних окулярів і головного убору, щоб уберегтися від теплового удару. Наступну сторінку свого життя потрібно було розпочинати з нового та повного обладунку.

II

Сильвіо з'явився наприкінці наступного тижня. На ньому був світлий костюм з яскравою краваткою, на руці виблискувала золота каблучка. Він привітався з Анею, як зі старою знайомою, і запитав, не звертаючи уваги на докірливий погляд Джини:

— Вам сподобалася наша подорож до Везувію? Я запрошую вас на екскурсію до Риму. Там придбаємо подарунки для вашої малечі.

У дорогу вирушили надвечір, коли з моря

повіяв свіжий вітерець. Він приглушив і без того ледь відчутний коктейль запахів квітучих апельсинових дерев і жасмину. Подорож трапилась, як то мовиться, під настрій. Інколи для щастя достатньо буває гарної погоди. Видався саме такий день. Жінку охопило почуття душевного піднесення, коли все складається чудово, будь-яка робота йде до рук, а поставленої мети можна досягти на одному диханні. Молода покоївка приваблює цього старого казанову — то нехай! Він ще не знає, з ким має справу. Ані пригадалася старовинна циганська пісня: «Любиш...губиш — все одно.» Італійська пристрась, циганський шарм, потім легкий смуток за Парижем...

Кажуть, Рим виглядає більш провінційним, аніж Діжон або Ам'єн. Насправді Аню тягнуло до сусідньої Франції, де було більше можливостей. Про вигоди життя в цій країні досить красномовно розповідав їй колишній однокурсник Григорій Фішман. Навряд чи молодик мав чіткий план, однак Аня уподобала саму ідею. Тим паче що десь у Парижі можна було б спробувати відшукати сліди прадіда, полковника царської армії, який у вісімнадцятому році емігрував за кордон. Щоправда, для цього потрібно було спершу навідатися до батька, який так само жив в Умані, але стосунки з ним не склалися. Мати, за чоловіком Курилець, а у дівочтві — Морар, — під час

розірвання шлюбу відвоювала в чоловіка через суд частину приватного помешкання, зведеного родиною на останні кошти кілька років тому. А от щодо Італії, то потрібно було докласти чимало зусиль, аби не залишитися тут назавжди. Це ж, певно, мала бути б ціла наука — як не вийти заміж за італійця. Аня з її яскравою зовнішністю чи не щодня отримувала пропозиції від чоловіків.

Отож бо.

У жилах родини Морарів тече гаряча кров. Роми, ці довічні мандрівники і авантюристи, вміють і приваблювати, і відштовхувати. Це вже як їм заманеться. Їхня релігія — свобода. Вони обожнюють небо та незгасну ватру. Підстаркувата Європа довго мудрувала, звідки ж упав на її голову цей неприкаяний дикий народ. Так і Сильвіо Конті зі своїм тугим гаманцем довго мандруватиме поруч — допоки Аня того хотітиме. Навіть розумні чоловіки стають дурнішими, коли спілкуються з красивою жінкою, а цей — тим більше. Схоже, що на порозі старості мирські пристрасті Сильвіо не вляглися.

Дісталися Риму швидко. В готелі взяли окремі номери. Збираючись до ресторану на вечерю, Аня скористалася французькими парфумами, які їй подарував підстаркуватий шанувальник, і з насолодою поринула в розваги.

Усе було так, як задумали: і знайомство з

вічним містом, яке розпочали з Колізею, і огляд пам'яток епохи бароко з відвідуванням фонтану Треві й Іспанських сходів, і прогулянка нічним містом. Сильвіо успішно впорався з роллю чичероне. Але спершу поснідали. Поласувати різноманітними солодощами досхочу було заповітною дитячою мрією Ані. Уже біля французького кафе запах ванілі і шоколаду забив їй памороки.

— Скільки років твоїм дітям? — запитав Сильвіо, коли офіціант прийняв замовлення.

— Їм по десять. Це близнючки, — відповіла жінка.

— А чоловік?..

— Ми розлучилися.

— Мені теж не вдалося зберегти свою сім'ю, — мовив чоловік і навіщось пересунув вазочку на інший край стола. — Посилатимеш додому якісь речі?

— Та хотілося б, але поки що з грошима негусто.

Вона замислилась.

Анин покровитель не намагався перервати її думки. Він, вочевидь, не збирався ні диктувати свою волю, ні влаштовувати допит своїй супутниці. Просто вона його зацікавила, і він радів нагоді побути поруч із цією гарненькою синьйорою, яка, до того ж, сильно залежала від нього. Єдине, чого

він не міг стримати, — це свого захвату її вродою, молодістю і чарівністю. «Белла донна», — з обожнюванням повторював Сильвіо. Здається, їй це подобалось — але не більше того. Утім Аня з цікавістю вислухала розповідь старого.

Він розумів, що відчуває Аня — сам свого часу побував у шкурі іммігранта. Італійці були звичною робочою силою для Америки. Проти цього вживалися запобіжні заходи — як з боку Сполучених Штатів, так і за наказами диктатора Франко. Але підсумки Другої світової війни перекреслили багато які заборони в різних країнах. В Італії виникла друга хвиля еміграції, насамперед до американського континенту. Аж до середини п'ятдесятих жителі Апеннін сотнями тисяч залишали свій квітучий півострів, і це відбувалось настільки стрімко, що позначилося на чисельності нації. Серед відчайдухів, які вирушили до Америки, був і сімнадцятирічний Сильвіо, якому кортіло швидше позбутися опіки батьків. У Венесуелі він освоїв будівельну професію, набув статків і через двадцять років повернувся в рідний Неаполь, де відразу ж одружився.

Час для цього був більш ніж сприятливий: вплив робочої сили з країни припинився, її економіка почала швидко нарощувати м'язи. Тим, хто повернувся з еміграції, маючи будівельний фах, пощастило з бізнесом, тим паче що туристи з

Німеччини, Іспанії, Франції, Австрії і Швейцарії полюбляли Італію і не завжди шукали дорогі готелі. Завдяки підприємницькій діяльності таких, як Сильвіо Конті, у прибережних районах центральної частини півострова почали з'являтися табірні містечка, а на півдні — приміщення, що здавалися в оренду. За кількістю місць у готелях Італія вирвалась уперед з-поміж сусідів по Європейському Союзу. До того часу вже і в ній з'явилися заробітчани. Остання хвиля найманих працівників накопилася з республік колишнього Радянського Союзу. До них належала й Аня.

Як власник готелю Сильвіо розумівся на подружніх зрадах, і банальний торг за доступ до принад молодих покоївок йому не був вдивовижу. Але ця надто вирізнялася з-поміж інших. До неї неможливо було застосувати жодну відому йому модель підкорення слабкої статі. Розум і незалежна поведінка, витонченість і манери Ані — такі, ніби вона походила з якогось шляхетного роду, — стримували її роботодавця. Він знав, що гонорова новенька мала прізвисько «Професор». Сидячи за столом в ошатній чорній блузці, вона зберігала статечний вигляд, непомітно позирала у стінні дзеркала і майже нічого не їла. Насправді шоколадні круасани їй сподобалися.

Сильвіо відвів очі від оголених плечей своєї супутниці і сказав:

— Я думаю, пресвята Діва Марія простила мені мої гріхи і зберегла життя заради єдиної зустрічі з тобою.

Це скидалося на передмову до сповіді. Навпроти сидів невпевнений у собі чоловічок, який шукав співчуття. Отож, Аня дізналася, що її покровитель зовсім недавно залишив операційну, сподіваючись на повне одужання. Утім жоден лікар не міг поручитися, що рецидиву не станеться. У синьйора Конті тоді знайшли одну з початкових стадій раку. Операцію зробили в Бразилії — до місцевих ескулапів не було довіри. Дружина виявила до хворого цілковиту байдужість, і він цього їй не пробачив. Взявши розлучення із Розаліндою, Сильвіо написав заповіт, в якому не згадав її імені. Усе своє майно він поділив між чотирма дітьми, які були вже дорослими. Щоправда, найстарший син Діно не вважав стосунки з батьком остаточно розірваними і навіть намагався взяти під контроль кожен його крок — наче йшлося про неповносправну особу.

— Синьйоре, ви даремно так побиваєтеся, вважаючи, що вам не таланить. Можливо, ви будете відчувати себе менш нещасливим, коли почуєте мою історію, — сказала Аня, вислухавши невеселу сповідь синьйора Конті.

Вона говорила вкрадливо, ніби заколисуючи дитину. Водночас її погляд укотре ковзнув по

поверхні стінного дзеркала. Жінка побоювалася несподіваної з'яви Діно, про якого і раніше чула від покоївок.

За словами Ані, більшість її співвітчизників борсались у себе на батьківщині у злиднях, не маючи вдосталь навіть харчів. Безгрошів'я зробило для багатьох молодих людей неможливим подальше навчання. Це стосувалось і її дітей. Старше покоління швидко втрачало статки і здобутий фах. Пенсіонери, живучи на мізерні кошти, без будь-якої можливості лікуватись тихо відходили в інший світ. Чорнобильська аварія робила свою справу — населення скорочувалося на кілька мільйонів щороку. У містах і селищах, за винятком хіба що столиці, центр життя перенісся на ринки. Аня спочатку викладала в одній з уманських шкіл, однак зарплати не вистачало на трьох. Довелося принизливо випрошувати торгове місце на ринку, йдучи під крило місцевих «човників». Придивившись до підприємців, вирішила і собі відкрити бізнес — ательє з пошиття жіночого одягу. Гарячково запасалася лекалами, видивлялася гарні модні фасони. Залишила викладання, весь час проводячи за шитвом. Справа пішла, з'явилися кошти. Однак податкові інспектори виставили свої умови, які нічим не відрізнялися від рекету. Так дійшла черга до останнього з усіх можливих варіантів — піти по світах на заробітки.

Коли жінка замовкла, Сильвіо провів рукою по своєму негустому посивілому волоссю, ніби прокидаючись, і сказав:

— Ти права, мені нема чого нарікати на долю. А тобі я допоможу. Ось, візьми.

Він поклав перед Анею новенький мобільний телефон. Вона спочатку відмовилася від подарунка, а потім взяла. Мовляв, тільки заради дітей. Дідок виявився задушевний. Головне тепер — не перегравати, тиснучи на його почуття. Під час шопінгу її сивочолий супутник оплатив усі витрати.

Невдовзі Сильвіо знову запропонував свою допомогу, але Аня натякнула йому, що пересилати речі їй не вигідно, кращий спосіб — готівка. Останнім часом розмовляти зі своїм хазяїном молодій покоївці було набагато простіше — адже насправді це вона була його повелителькою. Принаймні він завжди повторював ці слова, коли вони залишались удвох.

III

Якщо у кишені Сильвіо грошей меншало, то в Аниних дітей та її матері їх більшало. У банк за грошовими переказами з Італії Шура Курилець ходила регулярно, наче по соціальну допомогу. Насправді це так і було. За інших обставин діти мали б отримувати кошти від рідного батька, однак

Аня відмовилася від аліментів. Натомість вона отримала після розлучення новий двоповерховий будинок, що його звів своїми силами її чоловік, не відаючи, який крутий поворот може статися в подружніх стосунках.

Власне, Валерій поплатився за свою довірливість, як це буває з мільйонами інших чоловіків, яких звабила краса їхніх невірних дружин. Аня вискочила заміж навмання, дуже молодою. Коли народилися близнята і вона трохи оговталася, то розгледіла, що її Легкоступ — справжній телепень, хоча й непоганий на вроду. Але молоду жінку вабили чоловіки іншого ґибу — нехай не такі статурні, зате досвідченіші в коханні, хитрі і здатні побудувати далекоглядну інтригу. Анин однокурсник Григорій Фішман був саме з таких. Її заміжжя він сприйняв із подивом: здоровані, в яких біцепсів було більше, ніж глею в голові, йому не подобались, а Аню він мав за розважливу дівчину. Якогось дня вони випадково зустрілися в універсамі, а потім — у неї в новому будинку. Валерій вистежив їх під час перелюбу просто в родинному гнізді і мало не вбив суперника. Розлучення принесло колишньому чоловіку самі втрати: він залишився без дітей, житла і останніх коштів, які вклав у будівництво. Але Аня ні про що не шкодувала.

Згадуючи перипетії кількарічної давнини,

Шура подумала, що, попри все, дочка ніколи не робила справді непоправних дурниць. Більше того, матері імпонувало, що навіть із найгіршої ситуації її дівчинка виходила сухою з води, отримуючи при цьому законні дивіденди. Певно, до цього її змалку привчила древня професія батьків — обоє були працівниками торгівлі. Водночас Аня завжди чинила так, як хотіла, і мало кого слухала, тож бути разом із нею означало цілковито підкоритись її волі. Якщо раніше мати намагалася вставити своє заперечне слово, то віднедавна стала співницею дочки, і були вони, як нитка з голкою. Шура могла вплинути лише на якісь деталі в заздалегідь розробленому плані. Тим делікатнішою ставала ця робота. Утім в них уже котрий місяць голова йшла обертом, тому що впоратися з екстравагантним стариганем можна було тільки завдяки виснажливим оригінальним рішенням. Жінки намагалися, не відлякуючи, зробити для цього синьйора звичайною справою відправлення всіх його вільних коштів до Умані. Щоправда, рано чи пізно чоловік міг зажадати від Ані більш серйозних кроків, аніж їхні спільні походеньки по ресторанах. Як продовжити цю непевну паузу в стосунках і не впустити грошовитого покровителя? Добряче поміркувати над відповідною тактикою було доручено Шурі.

Курилець підійшла до старого трюмо,

пригладила хвилясті пишні чорні кучері, швидко і не дуже дбайливо підмалювала губи. Сьогодні вона планувала відвідати юриста і будь-що дізнатися в нього про шлюбні стосунки в Італії. Можливо, вона це робить навмання, але колись дідок почне говорити з Анею про спільне проживання, хіба ні? Шура у свої п'ятдесят із лишком років знала життя.

Повернулася додому в глибокій задумі. Перевірила, чи всі замки на місці: все-таки господарювати жінці самій в такому великому будинку непросто. Зайшла в дім, сіла за столом у кухні. Якось недобре склалися справи. Виявилось, що Аню як нелегальну заробітчанку дійсно будь-якої хвилини можуть депортувати до України. Рятуює ситуацію лише те, що місцева влада закриває на це очі. У разі шлюбу з італійцем депортація іноземки стає неможливою. Навіть якщо припустити, що Аня погодиться вийти за свого покровителя, все одно виникала заковика. Там, перш ніж узяти шлюб, майбутні чоловік і дружина зобов'язані повідомити про свій намір, розмістивши оголошення в газеті. Можна собі уявити реакцію цього скаженого Діно... А ставати утриманкою стариганя Сильвіо Аня не мала наміру. Що ж робити?

Задзвонив телефон.

— Мамо, Сильвіо хоче, щоб я залишила готель і найнялася до нього в економки. Каже,

будеш доглядати господарство, поки не помру. Мовляв, озолотить мене, тільки б не йшла від нього.

— А ти?

— Дуже мені треба сидіти коло діда аж до його скону. Діно і так загризає. Я відразу ж відмовила Сильвію.

— А що він?

— Мовчить. Переживає.

Шура зрозуміла, що настав час їй сказати своє слово.

— А одружитися не пропонував?

— Ні. Та я за нього не піду. Хочеш, сама виходь за нього.

Шура розсміялася.

— Та він мене не візьме. Я стара. Утім треба спершу на нього подивитися. А взагалі тобі треба тікати з тієї Італії.

— Ото ж бо й воно. Я теж так думаю. Треба шукати чогось кращого. Але дід тримається за мене дуже міцно. Хоче поїхати разом зі мною до України, відвідати Київ, познайомитися з тобою та дітьми.

— Господи! І коли це буде?

— Через два місяці. Я до того часу переконаю його, що ти для нього будеш кращою сиділкою, ніж я, але за умови, що він одружиться з тобою.

Від такого карколомного повороту подій в

Шури сперло дух, але вона швидко опанувала себе:

— Вибач, я теж не полізу в зашморг. Мені треба ще самій подивитися на того Сильвіо.

— Подивишся. Готуйся до прийому гостя.

Маєш мороку. А втім... Шура любила пригоди. Родинне життя Морарів було суцільною авантюрою. Тата — румунського цигана, з яким її мати познайомилась у Бендерах — зовсім не пам'ятала. Маленькою дівчинкою спізнала всі принади мандрівного життя, коли доводилося жити в оселях, де мати цілими днями працювала штукатуром і оздоблювачем. Свого житла вони не мали. Нарешті Морари осіли в Умані, де їм за символічною ціною дісталася напіврозвалена прибудова до приватного будинку на околиці міста. Згодом, після смерті немолодої власниці, весь будинок став їхнім. Відтоді цю оселю вважали найбільшим надбанням сім'ї. Після такої науки квадратні метри житлової площі прилипали до Шуриних рук, наче приворожені. Отож-то Морари спершу сім разів подумують, перш ніж упустити свою вигоду.

З боку Шуриноного чоловіка була зовсім інша рідня — споконвічні хлібороби з Вінниччини. Мрійливі і сповнені родинних чеснот, вони над усе цінували освіченість і дітей обов'язково посилали вчитись у місто. Анин батько був одним із них. У торговельному технікумі, де Морар познайомилась

зі своїм Миколою, однокурсники їх одразу одружили. Шура та її кучерявий, чорноокий кавалер були гарною парою, виглядали, наче діти з одного циганського табору. Насправді ж, як з'ясувалося, її майбутній чоловік був лише наполовину українцем, тому що його мати, соболівська красуня Надійка, з-поміж усіх хлопців уподобала зайду болгарина, який не мав ні кола ні двора.

Микола виявився роботяшою, романтичною і щиросердною людиною. Нарешті в родину прийшов добробут, але теща, зла від нудьги, знущалася над ним як хотіла. Зрештою, чоловік утік від своїх циганок. Йому навздогін йшли прокльони. Дочка скорилась материній волі, але це суперечило велінню її серця. Внутрішній конфлікт закінчився для Шури психіатричною лікарнею. Це не завадило їй згодом відновити своє здоров'я і продовжити трудову діяльність. Щоправда, тепер жінці доручали роботу, при якій не потрібно було багато спілкуватися з людьми. Олександра Курилець значилася завідуючою складом однієї з торговельних фірм. А втім насправді ця зовні зібрана, віддана роботі жіночка потай відривалася на всіляких оборудках, в яких її склад відігравав не останню роль.

Попервах Аня намагалася підтримувати стосунки з батьком, але згодом забула його.

Жіноцтво відокремило себе від колишніх чоловіків і почало своє самостійне існування, сповнене користолюбними інтересами. Шура продала приватний будинок і на виручені крошти придбала квартиру, в якій тепер жили орендарі. Звідти йшов грошовий потічок для накопичування валюти. А будинок, записаний на ім'я Ані Легкоступ, був родинним гніздом, в якому підростало двоє пташенят — Анжела і Камілла. Ніяких соболівських коренів тут не збереглося, зате румунські заявляли про себе повсякчас. Колись завчені Шурою в дитинстві румунські й ромські слова пригадувались особливо легко у стінах цього будинку, під попсову музику, що постійно линула з дитячої кімнати.

Із передпокою почувся шум. Шура визирнула туди. Школярки ледь тягнули портфелі, заплетені кіски в обох збилися набік.

— Де ви так забарилися?

— Ми каталися на гойдалці! — в один голос відповіли близнючки.

Шура подумала: яке то щастя, що вони однолітки. А люблять одна одну без тями. Зовсім інакше буває у сім'ях, де нерідко старші діти не миряться з меншими. Раптом її пронизав сумнів: чи правильно вона робить, покладаючи турботу про дівчаток на плечі іноземного благодійника, тоді як у них є свої рідні батько і дідусь? Але Шура рвучко

припинила в собі ці відчайдушні душевні зойки. Ніхто з рідних цим дітям досі нічим не допоміг. Крихітки з синіми жилками на скронях, худенькі і лупаті, перебивалися на картоплі, капусті та яйцях. Обідали тим, що бабуся залишала їм на столі в накритих рушником каструлях. Купівля апельсинів для їхньої сім'ї ставала знаменною подією. На дворі стояла криза, і обійти її можна було тільки хитрощами. А Сильвіо з його статками нічого не варто зробити дитинство цих крихіток щасливішим. Тільки от зовсім не хотілося думати про те, чим за це доведеться платити дочці. Дітей народила, то нехай тепер сама долає обрану стежку.

Шура нарізала свіжі огірки і виклала у вазу цитрусові. Тепер, коли вдома з'явилися гроші, діти хоч наїдяться досхочу. У холодильнику були котлети, на плиті шкварчали свіжі сирники. Посадила малечу вечеряти, а думки крутилися навколо сьогоднішньої розмови. Як пояснити, що привело сюди чужого дідуся з далекої країни? Поки діти малі, обманути їх буде неважко. Але це може тривати ще рік-два, потім між ними і матір'ю виникне непорозуміння. Ой, треба щось робити з тією Італією.

Ідея про одруження з іноземцем видавалася Шурі фантастикою. Проте приймати гостя доведеться. Аня дала їм із Сильвіо місяць на притирання. Гратися стільки часу з

напівбожевільним благодійником Шурі буде непросто, але принаймні це дозволить ще трохи протягнути час. Дочка попередила: гість — людина щедра, але запальна і легковажна до нестями. Ну хіба це нормальний чоловік? Як би там не було, його потрібно витерпіти, як терплять хворобу. Де розмістити італійця? Критичний огляд будинку підказав, що його косметичний ремонт потягне не менш як півтисячі доларів. Шурині думки з цього моменту повернулися до звичних турбот.

IV

«Я збожеволю від кохання», — думав Сильвіо, вкотре збираючись з Анею в подорож. Цього разу вони вирушали до міста всіх закоханих, розташованого на берегах річки Адідже, біля підніжжя гори. Подібно до багатьох інших стародавніх містечок, Верона була оповита особливою аурую, яку навіюють твори мистецтва й історії. Саме в цьому романтичному місці утворилася «Мекка» всіх молодих пар. До їхнього маршруту неодмінно входить відвідання дворика Джульєтти, площі Синьйорії, увінчаної пам'ятником Данте, та родового гнізда правителів міста — замку Скалігерів. Звичайно ж, туристи не оминають увагою такі визначні пам'ятки, як балкон готичного палацу й могила оспіваної Шекспіром

юної героїні у церкві Святого Франциска.

«Ура!» — вигукнула Аня, дізнавшись про майбутню подорож, однак відразу ж набрала серйозного вигляду. Останнім часом вона засмагла і зовні нічим не відрізнялася від італійок. Насамперед відмовилася від одягу, в якому зазвичай ходили туристи — світлих штанів а-ля капрі, футболки і кросівок, натомість хизувалася в дорогій сукні з найтоншого шифону і вишуканих відкритих туфлях. Це повинно було означати, що вона тутешня, осіла людина, а не якась вертихвістка, котра перебуває в країні проїздом. Щоправда, коричнева у візерунках, хоча й напівпрозора сукня дещо старіли молоду жінку, але саме таке вбрання відповідало смакам синьйора Конті. Пишне довге волосся Аня без будь-якої потреби підфарбовувала у темно-каштановий колір — так, неначе ховала сивину. Легкоступ змінила ходу і пересувалася повільно, мовби через якусь важкість. Крім того, жінка засвоїла звичку говорити не так, як раніше, своїм нормальним голосом, а контральто і пильно дивитися співрозмовнику в очі. Її вимова була майже бездоганною. Балакучий і непосидючий Сильвіо становив контраст своїй супутниці з її удавано старечим поведженням. Цей маскарад Ані добряче набрид, але вона тримала фасон до пори до часу.

Тільки-но вони прибули до дворика

Джульетти, як синьйор Конті попрямував до стіни усіх закоханих, в якій залишив записку зі своїм побажанням, потім він повів свою даму в напрямку інших стародавніх замків. Вона слухала дідуся і думала про те, що, напевне, італійцям не до снаги мистецтво бесіди. Сильвіо любляв довгі монологи і бував красномовним, коли йшлося про предмет, близький його серцю. Здається, цього разу йшлося про історію роду Скалігерів, але вона слухала не уважно. Нарешті синьйор Конті закінчив свою лекцію і жестом показав, що хоче сісти. Мармурова лава, яка витримала, напевно, не одну пару, служила місцем відпочинку і водночас була найкращим місцем для огляду архітектурної пам'ятки, в якій тепер розміщувався міський музей мистецтв.

— Я хочу тобі дещо запропонувати, — сказав синьйор Конті після того, як перевів дух. — Ти хочеш жити в Італії? Хочеш? Тоді вся ця краса буде твоєю!

Чоловік обвів руками простір довкіл, включивши до нього частину безхмарного, ніби намальованого блакитним фломастером, неба.

— Ти віриш мені? Я бажаю тобі добра. Тобі і твоїм дітям. Ти сьогодні ж переїдеш жити на мою віллу. Я прошу твоєї руки, Анно!

Жінка не спам'яталась, як дідок плюхнувся перед нею на одне коліно. Вона знала, що,

перебуваючи разом із Сильвіо, час від часу потраплятиме в незручні ситуації. Принаймні ця була не найгіршою. На них ніхто не звернув увагу.

— А що скажуть твої діти? — прекрасна синьйора дивилася на Сильвіо згори донизу, її руки спокійно лежали вздовж гнучкого тіла, якого він так жадав.

— Навіщо про це?! Все залежить тільки від нас. Діти своє отримали.

Жінка мовчки забрала свою руку, яку він намагався поцілувати. Вона підозрювала, що не все так гладко. У неї було таке передчуття, що варто лише переступити поріг його оселі, як того ж дня колишня сім'я синьйора Конті оголосить їй війну. Насамперед там потурбуються про депортацію нелегальної іммігрантки — і прощавайте плани з підкорення Європи.

Увесь зворотний шлях вони мовчали. Сильвіо незвично суворо повівся зі своїм улюбленим авто, розбивши фару, і ледь не зіткнувся з якимось продуктовим фургоном. На щастя, карабінер, який став свідком цієї дорожньо-транспортної пригоди, не затримав їх, а лише скрушно похитав головою вслід несамовито заведеному власнику зеленого «Фіата».

Синьйор Конті уже третій день поспіль утримувався від зустрічі з Анею. Цей старий зовсім не був дурнем, а чинив безумства лише через свою

закоханість. Утім зберігати паузу в стосунках із прекрасною дамою йому ставало чимдалі важче. Сильвіо подумав, що даремно так натиснув на Анну. Потрібно було б їй дати більше часу на роздуми. Тим більше що з колишньою дружиною не вдавалося розійтися по-доброму. Певно, якесь прояснення стосунків станеться, коли він відвідає Україну, познайомиться з синьйорою Шурою. Старий відчував, що так просто завоювати цю українську красуню йому не вдасться. Його палкість сприймають як настирливість, а щедрість — як марнотратство. Він намагався підшукати слова, які б переконали Анну в його коханні, — і почав писати вірші. Звісно, те, що виходило з-під його пера, важко було назвати поезією, зате це заняття хоч трохи вгамовувало жагу пристрасті, яка розпалюється тим сильніше, чим більш неприступним стає об'єкт бажань. Аби стишити душевний біль, старий навіть повернувся до свого давнього захоплення — живопису.

Серед бізнесменів середньої руки, до яких належав синьйор Конті, були свої виміри чеснот. Вважалося, що ступінь поваги, свободи і щастя, яким користується жінка, є пропорційним її красі. Сильвіо підійшов до мольберта. З нього дивилось обличчя коханої. Чорні очі, чорні брови, загадкова посмішка вишневих вуст. Аня вмiла підкорювати чоловіків без жодних зусиль зі свого боку. Під час

подорожі до Риму синьйор Конті відчув усю силу чарів цієї незвичайної жінки.

Під час вечері в готельному ресторані у неї був грайливий настрій, тоді як у її немолодого супутника, навпаки, завмирало серце. Вона, сміючись, почала йому ворожити по руці. У нього, сказала Аня, буде велике кохання, він страждатиме, досягне своєї мети, проте залишиться самотнім.

— А як там моя лінія життя? Скільки мені ще ходити по цій землі? — необережно мовив синьйор Конті, перебуваючи під гіпнозом Аниних очей.

Жінка хотіла було щось відповісти, але стрималась і відвела погляд.

— Вам потрібно пильнувати здоров'я і уникати надмірностей, до яких ви схильні. Тоді ви проживете не менш ніж дев'яносто років.

У нього були ще питання до прекрасної ворожки, коли сомільє перервав їхню розмову, запропонувавши вина.

Сильвіо зітхнув і переставив мольберт ближче до світла. Цієї миті у двері постукали, і на порозі виникла постать Діно. Йому відразу ж впало в око незвичне заняття старого.

— Прошу тебе, будь обачним. Твоя іноземка, ця отруйна квітка... Вона занапастить твоє життя!

Молодший Конті й Аня були антиподами. Різкий, інколи аж до відрази, самовпевнений і педантичний Діно пишався тим, що закінчив

магістратуру Болонського університету і вів самостійний бізнес. Він чомусь вважав, що має право критикувати кожен крок батька. Молодика дратував подекуди кокетливий вигляд старого казанови і хвороблива пустотливість, яка останніми роками з'явилася в його поведінці. А втім Сильвіо, здогадуючись про ставлення Діно до себе, все одно любив сина. Їхнє покоління не розуміє батьків, якщо ті не відчують себе старими.

Діти були слабкістю Конті. А от Розалінда, його колишня дружина, після того як з роками обриси її гарненької фігурки перетворилися на суцільний квадрат, тепер не викликала в нього ніяких ніжних почуттів. Тим більше після того, як жінка виказала таку черствість під час хвороби чоловіка.

Діно ніби вгадав думки батька.

— Мама не згодна з рішенням суду про розподіл майна і подаватиме апеляцію, — сказав він.

Так чи інакше це загрожувало подальшим намірам синьйора Конті. Для нього не було секретом, що Джина шпигує за ним і Анею і про все доповідає Діно, а той передає плітки Розалінді. Як тільки його наміри стануть відомі, колишня дружина не впустиє можливості офіційно заявити про те, що має заперечення проти його нового шлюбу. Сильвіо відчув клубок у горлі. Син тим

часом іронічно поглядав на нього своїми виразними очима, чекаючи відповіді.

— Та йдіть ви під три чорти! — не стримався старий і замахав на сина пензлями, які все ще тримав у руці.

Непроханий гість пішов геть, грюкнувши дверима.

Для уродженців Південній Італії родинна солідарність була і є понад усе. Недарма ж тут народилася мафія. Тільки інтереси родини були вартими уваги та якихось зусиль. Діно вважав, що батько не наважиться опублікувати оголошення про свій новий шлюб. Цим кроком було б розпочато процедуру легалізації перебування Анні в Італії. Проте в Розалінди з'явився би чудовий привід заявити про свої додаткові претензії на майно колишнього чоловіка. Далі мав би відбутися суд щодо неможливості депортації української іммігрантки. За цих умов ніхто не міг гарантувати, що рішення суду буде на користь Анни і Сильвіо. Треба все це якнайшвидше пояснити українській проїді.

Молодик умить дістався до Торре Аннунціата і майже вбіг до батькового готелю. Джина, як завжди, сиділа на високому стільчику за конторкою. Їхня незапланована зустрічне здивувала жінку, адже Діно був таким же непередбачуваним, як і його тато.

— Вона тут? — не вітаючись, запитав хлопець.

Старша покоївка заперечно хитнула головою.

— У тебе є щось про неї нове?

— Атож! — вдоволено відповіла йому Джина.

Новина полягала в тому, що Аня таємно від усіх скористалася інтернетом, який входив до сервісу найдорожчих клієнтів готелю. Діно насторожився.

— Покажи, де.

Вони пішли нагору. Жінка відчинила двері одного з номерів. Там серед дорогих меблів скромно стояв столик із комп'ютером. Хазяйський синок увімкнув його і поринув у таємниці Аниного хаджу. Яким же був його подив, коли на моніторі зарясніли назви веб-сайтів для тих, хто шукає собі подружжя через Всесвітню павутину. Молода покоївка цікавилася переважно українськими інтернет-ресурсами. Отже, вона не мала наміру виходити заміж за Сильвіо Конті! Це відкриття вразило Діно. А втім, як знати...

Джина помітила, що настрої у хлопця значно поліпшився, коли він залишав готель.

V

На оксамитовому київському небі сходили перші зірки, хоча, здавалося б, зовсім недавно тут у

сутінках роз'їжджалися пасажери, які зійшли з літака. Квітнева ніч швидко огортала обрій, залишаючи за своїм темним покривом усі клопоти доби, що минала. «Боїнг», який прямував за маршрутом «Рим — Київ», прибув до аеропорту Бориспіль точно за розкладом, о дев'ятій вечора. Лише одна пасажирка у світлому брючному костюмі нібито нікуди не поспішала. Це була Анна Легкоступ. Вона останньою дочекалася валізи і відразу ж здала її до камери схову. Глянувши на годинник, молода жінка зморщила чоло і діловито зупинила перше-ліпше таксі.

— На Теремки.

Там, в одній з багатоповерхівок, на неї чекали білосніжна постіль і старенький комп'ютер, такий необхідний у справах. Квартира в родички була занапащена безгрошів'ям і скидалася на нічліжку для бомжів. «Але й за те треба було дякувати долі», — думала Аня, роздягаючись в окремій кімнаті з обідраними шпалерами і підсліпуватою люстрою. Незаміжня тітка Віра, в якої майже не залишилось шансу влаштувати особисте життя, найліпше підходила для облаштування Аниних амурних справ. Вони обидві відчували потребу одна в одній: Легкоступ обрала квартиру київської родички за оперативний штаб, а тітка, у свою чергу, тішилася власною причетністю до європейських цінностей, починаючи з італійського спагеті і

закінчуючи зношеними речами іммігрантки.

Цього разу в центрі їхньої уваги перебував французький громадянин Едмон Фужерон, особисті дані якого Аня знайшла на сайті служби знайомств. Цей чоловік цікавився українським жіноцтвом на предмет шлюбу. Фотографія потенційного нареченого вже прикрашала комп'ютерний столик. Але вийти заміж за іноземця у тридцять два роки, маючи двох дітей, — задля цього жінці недостатньо було бути просто красунею. Ця шлюбна обгородка приховувала якусь інтригу, яку саме — тітка не могла збагнути. Наступного дня племінниця та Едмон побачаться вперше. Їхня зустріч триватиме кілька годин. Потім «Боїнг» віднесе його до Парижа, а її — до Риму. Останнє Фужерону знати не потрібно. За легендою, яку придумала для себе Аня, вона все ще викладає математику в уманській школі.

Якось племінниця поділилася з тіткою інтимними подробицями щодо вериг стримування від позашлюбних стосунків.

— Ну ось, нарешті, ти тепер розв'яжеш цю проблему, — наївно зраділа тітка Віра.

— Та що ви! — обурилася такому припущенню Аня. — Я б на цього миршавого очкарика навіть не глянула за інших обставин. Він буде для мене офіційним чоловіком, і не більше того. Тьотю, цей шлюб — гра, і навіщо вона

Едмону, стане зрозуміло тоді, коли я опинюся в його оселі в статусі дружини.

— А тобі ця гра навіщо? — ще наївніше запитала Віра.

Племінниця розсердилася не на жарт.

— Я хочу отримати вид на проживання у Франції, привезти туди своїх дітей, аби вони навчались у тамтешній школі, а згодом — у Сорбонні. Це вам зрозуміло? Для французів шлюб — річ дуже відповідальна. Вони одружуються рідко, більшість живе у громадянському шлюбі. Отож, перш ніж побратися, пара має пройти медичне обстеження. Ав мерії під час урочистої церемонії молодят дають так звану «сімейну книгу» — *livret de famille*, до якої подружжя повинно записувати всі офіційні події, наприклад народження дітей, розлучення або смерть.

На Віриному обличчі було написано, що вона в захваті. Але її ейфорія швидко змінилася настороженістю.

— Це все лірика. Ти мені скажи, що буде з його і твоїм майном.

— Слушне зауваження.

В Ані, нарешті, просвітліло обличчя. Вона продовжила:

— Існують різні форми подружньої власності — коли йдеться про спільне володіння майном і коли це «окремі» режими. Спільне володіння всіма

предметами майна передбачає також спільну відповідальність перед усіма боргами.

— Отож бо й воно, — перебила її Віра. — Треба перевірити, чи немає за Едмоном якоїсь заборгованості.

— Уже перевірила, через посольство. Боргів немає.

— І було б добре, якби їх не трапилось і надалі.

Аня з докором глипнула на тітку. Ну і родичка! Тільки б не наврочила. А втім Віра Іванівна вміла справляти враження інтелігентної і розумної жінки, якщо цього хотіла.

«Звісно, француза не варто приводити в цю квартиру», — подумала молода жінка і сказала:

— Я спробую загітувати Едмона пообідати у кафе втрюх. Тим більше що він просив представити йому когось із родичів. Ви під'їдете згодом до цього місця.

— Із задоволенням, — блимнула колись красивими очима Віра Курилець і підібралася так, наче за хвилину повинна була вийти на сцену.

Але куди було братися тітці до цієї граціозної красуні, яка так легко розправилась зі своїм розкішним темно-каштановим волоссям, залишивши коротку стрижку. Звивистий комір підкреслював довгу шию «української вчительки». Ледь помітний медальйон на тонкому золотому ланцюжку приховував усередині якусь таємницю

— у ньому задалегідь розмістили фотокартку уманських дівчаток. Ця світлина повинна була зворушити Едмона, який мав хлопчиків-близнюків на два роки старших за Аніних. Такий дивний збіг, а також вчительське минуле Фужерона викликали в жінки бажання зустрітися з цим потенційним нареченим.

Француз перехворів на рак і мав інвалідність. «О, тоді це мій клієнт!» — вигукнула Аня, ознайомившись з інформацією посольства. У людей подібного штибу є щось спільне, а Легкоступ уже знала, як з ними поводитися. Незважаючи на пізню годину, вона переглянула інтернет, вивчила три нові анекдоти й освіжила свою англійську.

Уранці Аня знову мчала до аеропорту. Довідкова, крізь скло терміналу — щойно прибулий «Боїнг», на трапі — худорлявий блондин з довгастим обличчям. «Едмон!» — тьохнуло в грудях. А втім усе йшло за планом. Гість поцілував їй руку і сказав ламаною англійською, що вона виглядає так, ніби тільки прилетіла з Парижа. Він не уявляв собі, наскільки був близький до істини. Здавалося, Фужерон був трохи схвильований. Рудувате волосся зливалося з червонуватою шкірою обличчя. Веснянкуватий ніс придушували масивні окуляри. Жінка театральним жестом вказала на рейсовий автобус до Києва. Чоловік спритно заніс валізу до салону. «Навіщо йому сумка?» —

подумала Аня, але промовчала. Коли вони зайняли місце, француз презентував потенційній нареченій набір парфумів від Шанель. Це був добрий знак.

Під час прогулянки Маріїнським парком гість встигнув повідомити, що має двоповерховий будинок у селищі поблизу Реймса. Живе разом із синами, яких доглядає бабуся. Навколо дому — чималий сад, є також маленький крільчатник.

— І ще, напевно, є собака? — запитала Аня.

— Ні, кішка, — відповів Едмон.

Обоє розсміялися.

Француз витягнув з кишені портмоне і показав фотографію своїх близнят.

— Поль, Даніель.

Жінка розкрила свій медальйон.

— Анжела, Камілла.

Він узяв її за руку і запитав, чи хоче Аня знайти роботу у його країні.

— Звичайно. Я збираюся викладати математику маленьким французам. Так само, як викладаю її тут.

Едмон зауважив, що для цього потрібно скласти іспити в університеті, аби підтвердити український диплом. Не кажучи вже про вивчення мови.

— Я в курсі, — швидше, ніж звичайно, відказала англійською Аня.

Фужерон пильно подивився їй в очі.